

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Theologica, Ad Mentem S. P. Avgvstini, De
Radice Intolerabilivm, scandalosarum, & in praxi
perniciosarum propositionum, à summis Pontificibus
Alexandro VII, & Innocentio XI. damnatarum**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, 1679

§. 2. An secundùm Augustinum detur ignorantia invincibilis Iuris naturalis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38917

cusat à peccato; ergo consuetudinarii, qui se ipsos obdurarunt & excoecarunt sunt meliori loco, quam alii, qui veritatem cognoscunt. Respondeo negando consequentiam, quia consuetudinarii agentes contra legem naturalem & divinam sufficienter propositam &c. non laborant ignorantia invincibili, est enim illis ignorantia voluntaria, ut magis patebit ex dicendis. Videri potest dissertatio de sufficientia & necessitate Pœnitentiæ &c. dubio 6. & 9.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

An secundùm Augustinum detur ignorantia invincibilis Iuris naturalis?

DE Jure sive lege naturali dicit S. Augustinus lib. 2. Confess. c. 4. *Lex tua, Domine, in cordibus hominum scripta est &c.* Eo ipso enim, quod Deus voluerit naturam rationalem creare, & sapienter gubernare, voluit, imò debuit curare, ut viveret conformiter suæ naturæ, & consequenter eam obligare, ad fugienda ea, quæ sunt intrinsecè & ex naturâ suâ mala, & ad prosequenda opposita bona. Lex igitur naturalis, prout in Deo existit, non distinguitur adæquatè à lege æterna. Consistit enim in ordinatione divinæ sapientiæ, secundum quod est directiva creaturarum rationalium, modo jam dicto: cujus ordinationis sive dictaminis divini imago, & participatio est lex naturalis, prout existit formaliter in ipsâ creaturâ, id est, dictamen actuale
rectæ

rectæ rationis, quo præcipitur rationali creaturæ, ut memorata mala fugiat, & bona prosequatur. Dixi *formaliter*; quia si sermo sit de lege naturali fundamentaliter, & in actu primo spectatâ, non distinguitur ab ipsâ naturâ rationali, sive lumine naturali intellectus in actu primo, sive à vi discernendi honesta & turpia, atque obligandi ad hæc fugienda, & illa prosequenda, de quibus latius solet tractari in materiâ de legibus. Continet autem lex naturalis duplicis generis præcepta, videlicet communia, & particularia. Commune est illud: *Quod tibi non vis fieri, ne facias alteri.* Particularia sunt quasi conclusiones, quæ ex communibus deducuntur.

Nota; Tria præceptorum in Decalogo contentorum, quæ vocantur primæ tabulæ, respicere Deum, & divinam Religionem; septem, quæ secundæ tabulæ nominantur, disponere hominem benè erga proximum, & tam hæc, quam illa, non minus Christianis esse observanda, quàm fuerint observanda Judæis; imo magis, secundum S. Augustinum, qui Tract. 3. in Joan. ait: *Illam omnia præcepta nobis magis præcipiuntur, & observanda sunt.*

Celeberrima, & magni momenti inter Recentiores Theologos controversia est, an detur ignorantia invincibilis legis naturalis? Sententiam affirmativam amplectuntur illi, quos Probabilistas vocant; Negativam verò Probabilitatis vagæ Impugnatores. Dixi *inter Recentiores*, quia Vasquez 1. 2. disp. 122. cap. 1. & Paulus Comitulus, lib. 5. resp.

resp. moral. c. 1. testantur, antiquos Theologos istius fuisse sententiæ, quod semper vincibilis esset Juris sive Legis naturalis ignorantia. Operæ pretium erit, examinare, & intelligere, quid senserit in hac materiâ præcipuus Ecclesiæ Doctor, quem utraqûe pars conatur trahere in suam sententiam, S. P. Augustinus.

Respondeo & dico: Secundum S. Augustinum non datur ignorantia invincibilis juris sive legis naturalis, in homine usu rationis pollente. Probatum primò, quia ignorantia voluntaria, sive quæ humanâ industriâ per Dei gratiam omnibus paratam adjuta superari potest, non est invincibilis; sed talis, secundum S. Augustinum, est omnis ignorantia juris naturalis: ergo. Major patet ex dictis §. 1. Minor probatur: quia si homo se ad alia cognoscenda, & amanda non applicet, potest juxta hoc generale juris naturalis præceptum; *quod tibi non vis fieri, ne facias alteri*, omnibus impressum, & notum, formare dictamen practicum; procedere absque errore, & amare justitiæ pulchritudinem, in omni particulari operabili, in materiâ juris naturalis, sicque vitare peccata contra legem naturæ. Audiantur verba S. Doctoris in psal. 118. Conc. 25. *Nullus est, qui faciat alteri injuriam, nisi qui fieri sibi nolit, & in hoc transgreditur naturæ legem quam non sinitur ignorare, dum id quod facit, non vult pati.* Et in psalm. 57. *Quandoquidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris Veritas scripsit: quod tibi non vis fieri, non facias alteri, hoc &*
ante-

antequam lex daretur, NEMO IGNORARE PERMISSUS EST, UT ESSET, UNDE JUDICARENTUR, & quibus lex non esset data. Sed ne sibi homines aliquid defuisse quererentur, scriptum est in Tabulis, quod in cordibus non legebant. Non enim & scriptum non habebant, sed legere nolebant. Oppositum est oculis eorum, quod in conscientia videre cogerentur, quasi forinsecus admotâ voce Dei ad interiora sua homo compulsus est; --- sed quia homines appetentes ea, quæ foris sunt, à seipsis exules facti sunt: data est etiam conscripta lex, non quia in cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ab illo, qui ubique est, comprehenderis, & ad te ipsum intro revocaris. Et in ps. 129. Peccator enim oblitus erat se, nec videbat se, data est illi lex, ut videret se. Ex his S. Patris testimoniis satis colligitur, legem naturalem ita in cordibus hominum à formatore Deo scriptam esse, ut licet à concupiscentiâ indomitâ abrepti contra eam peccent, responsuri tamen essent, si interrogarentur, an talia pati vellent? se talia pati nolle.

Specialiter autem notanda sunt verba: NEMO IGNORARE PERMISSUS EST, UT ESSET, UNDE JUDICARENTUR &c. Si enim ignorantia legis naturalis esset invincibilis, verè dici non posset; QUAM NON SINITUR IGNORARE, NEMO IGNORARE PERMISSUS EST, &c.

Dices: Ista S. Augustini Testimonia respiciunt tantùm præcepta secundæ tabulæ, quibus bene disponimur erga proximum; sed hoc non obstante sustineri potest, invincibiliter ignorari ab aliquibus posse

posse præcepta primæ tabulæ , quæ præscribunt, quomodo Deus sit amandus, & colendus, cum Deum esse , invincibiliter ignorari possit ; ac proinde legem naturalem, prout in Deo existit ; imo prout & in homine, cum hæc, ut notatum fuit supra, illius sit participatio, & consequenter à taliter ignorantibus nullum omnino posse committi peccatum secundum doctrinam S. Augustini, qui lib. 2.2. cont. Faust. c. 27. *peccatum factum, vel dictum, vel concupitum contra legem æternam Dei, quæ lex secundum eundem est ratio, vel voluntas Dei, ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans* : sed invincibiliter ignorantes, Deum esse, nihil possunt facere, vel dicere, vel concupiscere contra illam Dei rationem & voluntatem , cum illam, ex supposito, cognoscere non possint ; ergo &c. quibus addi potest illud lib. 12. de Civ. D. c. 9. *Malam voluntatem non facit, nisi defectio, quâ deseritur Deus* : sed ab invincibiliter ignorantibus Deum, non potest Deus desereri ; ergo. Quod autem taliter Deum ignorantibus dentur, videtur concludi posse ex Apostolo dicente , Philosophos Gentiles fuisse inexcusabiles, quia *cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt &c.* ex quo videtur sequi eos , qui Deum non cognoverunt, fuisse per invincibilem ignorantiam excusabiles.

Respondeo primò negando majorem ; & oppono illud S. Augustini lib. de decem Chord. c. 10. *Si homini non feceris , quod pati non vis ab homine , ad*
proxi-

proximi præceptum pertinet, ad dilectionem proximi, &c. Si autem, quod non vis pati ab homine, ipsi Deo vis facere, quid est hoc? nonne facis alteri, quod pati non vis? Charior tibi factus est homo quàm Deus. Ego quomodo injuriam facio, inquis, ipsi Deo? corrumpis teipsum. Et unde injuriam facio Deo, quia corrumpo meipsum? Vnde facit tibi injuriam, qui voluerit forte lapidare tuam tabulam pictam, in qua tabula imago tua est in domo tuâ inaniter posita ad vanum honorem tuum, nec sentiens, nec loquens, nec videns? Si quis illam lapidet, nonne in te esse contumeliam factam attendis? Cum verò imaginem Dei, quod es tu, corrumpis in te per fornicationes, & per diffluentias libidinis ----- non attendis, per libidines & illicitas fornicationes, cujus imaginem violasti? Ex illo igitur supra citato generali præcepto, non solum deveniri potest in cognitionem legis naturalis dictantis, quomodo sit diligendus proximus, sed etiam quomodo sit diligendus & colendus Deus, & utriusque tabulæ præcepta ita cum isto principio cohærent, ut hæc ignorari invincibiliter nequeant, si illud taliter non ignoretur.

Respondeo igitur secundo, negando subsumptum, & probationem ejus; & oppono doctrinam S. Augustini lib. 1. de Doct. Christ. ubi postquam S. Pater cap. 7. dixerat, illos qui per intelligentiam pergunt videre, quod est Deus, omnibus eum naturis visibilibus, & corporalibus intelligibilibus etiam, & spiritualibus, omnibus muta-

bilibus præferre: nec quenquam inveniri posse, qui
 hoc Deum credit esse, quo melius aliquid est. Sub-
 jungit cap. 8. Si non viderent, id est vitam in-
 commutabilem, ut ante dixerat, sive illam, quæ
 non aliquando desipit, aliquando sapit, sed est
 potius ipsa sapientia, nullo modo plena fiducia vi-
 tam incommutabiliter sapientem commutabili vitæ
 anteponerent, ipsam quoque regulam veritatis, quæ
 illam clamat esse meliorem, incommutabilem vident.
 Nec uspiam, nisi supra suam naturam vident, quan-
 doquidem se vident mutabiles. Nemo est enim tam
 imprudenter insulsus, qui dicat; Unde scis incom-
 mutabiliter sapientem vitam mutabili esse præferen-
 dam? Idipsum enim, quod interrogat, unde sciam,
 omnibus ad contemplandum communiter atque in-
 commutabiliter præstò est. Et hoc qui non videt, ita
 est quasi cæcus in sole, cui nihil prodest ipsis lo-
 cis oculorum ejus tam clara ac præsentis lucis sul-
 gor infusus, qui autem videt, ac refugit, con-
 suetudine umbrarum carnalium invalidam aciem
 mentis gerit. Per hanc enim doctrinam satis
 patet, secundum Augustinum invincibiliter
 ignorari posse neque Deum, neque legem na-
 turalem de eo diligendo & colendo, pro-
 ut in eo existit, & in homine à Deo im-
 pressa; sed posse tam in hoc quàm illo vi-
 deri, quid sit agendum, vel omittendum,
 nisi aliquis oculos claudat. Quod confirmari
 potest ex lib. 14. de Trinit. cap. 15. ubi ait
S. Pater: Domini autem Dei sui reminiscitur
 (sub-

(subintellige mens hominis.) Ille quippe semper est, nec fuit, & non est, nec est, & non fuit; sed sicut nunquam non erit; ita nunquam non eras, & ubique totus est. Propter quod ista in illo & vivit, & movetur, & est, & ideo reminisci eius potest. --- nam hinc est, quod etiam impii cogitant aternitatem, & multa rectè reprehendunt, rectèque laudant in hominum moribus. Quibus ea tandem regulis judicant, nisi in quibus vident, quemadmodum quisque vivere debeat, etiamsi nec ipsi eodem modo vivant? Vbi eas vident? Neque enim in suâ naturâ, cum procul dubio mente istâ videantur, eorumque mentes constet esse mutabiles, has verò regulas immutabiles videat, quisquis in eis & hoc videre potuerit: nec in habitu suæ mentis, cum illa regulae sunt justitiæ, mentes verò eorum constet esse injustas. Vbinam sunt istæ regulae scriptæ? Vbi, quid sit justum, & injustum agnoscit, ubi cernit habendum esse, quod ipse non habet? Vbi ergo scriptæ sunt, nisi in libro lucis illius, quæ Veritas dicitur? Vnde omnis lex justa describitur, & in cor hominis, qui operatur justitiam, non migrando, sed tanquam imprimendo transfertur, sicuti imago ex annulo & in ceram transit, & annulum non relinquit. Qui verò non operatur, & tamen videt, quid operandum sit, ipse est, qui ab illâ luce avertitur, à quâ tamen tangitur. Qui autem nec videt, quemadmodum sit vivendum, excusabilius quidem peccat; quia non est transgressor cognite legis: sed etiam

ipse splendore aliquoties ubiquè presentis veritatis attingitur, quando admonitus confitetur.

Ad locum Apostoli Respondeo cum S. Augustino Epist. 105. Ideo divina eloquia eos inexcusabiles dicunt, qui non ignorantes, sed scientes peccant, ut secundùm iudicium superbia sue, quo multum confidunt de viribus propriae voluntatis, se inexcusabiles videant, quia de ignorantia jam non habent excusationem, & nondum est iustitia, cui præsimebant sufficere voluntatem. Et lib. 1. de adulter. Conjug. cap. 9. Simili locutione usus Iacobus Apostolus ait; Scienti bonum facere, & non facienti peccatum est illi. Nunquid ideo non peccatum est illi, qui nescit bonum facere, & ideo non facit? Vtique peccatum est, sed hoc gravius, si etiam sciat, & non faciat.

Manet igitur verum, secundùm allegatam S. Augustini doctrinam, id, quod supra assertum fuit, videlicet hominem non erraturum circa legem naturæ, iudicando bonum esse, quod est malum in particulari operabili, si non ab illâ luce aversus, consuetudine umbrarum carnalium invalidam mentem gereret; sive si à seipso non exularet, corque suum fugeret, applicando se ad alia, & sequendo passiones, & inordinata cordis sui desideria. Liberè enim amplectitur errorem, qui, si non sequeretur impetus vitiosorum habituum & passionum, posset formare contrarium iudicium

dicium practicum ex regulis æternæ Veritatis, & sibi impressis, quas videre potest, possetque se doctiores consulere, & sapientiam petere à Deo, Qui, ut S. Augustinus ait lib. de nat. & grat. cap. 17. dat omnibus affluenter, utique his omnibus, qui sic petunt, & tantum petunt, quomodo, & quantum res tanta petenda est, juxta illud lib. 3. de lib. arb. cap. 19. Nulli homini ablatum est scire, utiliter querere, quod inutiliter ignorat, & humiliter confitendum esse imbecillitatem, ut quærenti & confitenti ille subveniat, qui nec errat, dum subvenit, nec laborat.

Probatur secundò: si in aliquibus invincibilis esset ignorantia legis naturalis, illi essent excecati, sed tales secundum Augustinum in nullo statu laborarunt ignorantia invincibili; ergo in nullo homine usu rationis polente datur ignorantia invincibilis Juris naturalis. Probatur minor: imprimis per ignorantiam invincibilem legis naturalis non fuerunt excusati homines tempore legis naturæ ante promulgationem legis Mosaicæ secundum Augustinum; neque tempore dictæ legis, ut colligitur ex sequentibus locis. Primò dicit S. Pater lib. 3. cont. Julian. cap. 12. Nonne audis, quemadmodum detestetur Apostolus quosdam, quos dicit alienatos à vitâ Dei per ignorantiam, quæ est in illis propter cæcitatem cordis eorum; sed non fuissent

fuissent ita detestabiles, ob ignorantiam invincibilem, cum hæc secundum S. Augustinum excuset à peccato, ergo. Secundo ait lib. 1. ad simpl. qu. 1. Legem, id est, naturalem Decalogi, ad hoc datam esse, non ut peccatum infereretur, neque ut extirparetur, sed tantum, ut demonstraretur, quo animam humanam quasi de innocentia securam ipsa peccati demonstratione ream faceret. Quibus significat S. Doctor, illos, qui ante legem Mosaicam ita excoecati erant, ut putarent se esse innocentes & securos de innocentia, fuisse reos ob violatam legem naturalem: ergo non agnovit in illis ignorantiam invincibilem juris naturalis. Et de Judæis ait in Exposit. cap. 3. Epist. ad Galat. Lex ostendebat peccatum esse, quod illi per consuetudinem coecati possent putare justitiam. Ecce dicit, peccatum fuisse contra legem naturalem ab illis etiam Judæis, qui ita erant excoecati per consuetudinem, ut existimare possent, id quod revera peccatum erat, esse justitiam, ergo &c. Quibus adde illud lib. 1. oper. imperf. cap. 47. Cæcitas enim cordis, si peccatum non esset, injustè argueretur: arguitur autem justè, ubi dicitur, PHARISÆE COECE, & aliis plurimis divinatorum eloquiorum locis. Eademque rursus cæcitas, si peccati pœnâ non esset, non diceretur; Excoecavit enim illos malitia eorum. Quod si Dei justo judicio non veniret, non legemur; Obscurentur oculi eorum, ne videant, & dorsum

dorsum eorum semper incurva. Quod autem tempore legis Evangelicæ nemo possit dici ob excecationem per ignorantiam excusari, patet ex loco supra in notabili allegato; quia præcepta illa naturalia secundum Augustinum nos magis obligant, quam Ethnicos & Judæos, ob majorem excellentiam præmii nobis promissi, ut ibidem S. Augustinus innotuat, & ob sublimiorem statum sub lege gratiæ, quæ, ut S. Pater ait lib. de spir. & lit. c. 27. *Imaginem Dei, in quâ naturaliter conditi sumus, instaurat in nobis.*

Pro hujus doctrinæ confirmatione facit etiam locus supra §. primo ad probandum, ignorantiam invincibilem non excusare à peccato, ex Epistola 105. objectus, videlicet hic: *Per hoc, inexcusabilis est omnis peccator vel reatu originis, vel additamento etiam propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui judicat, sive qui non judicat, quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est.*

IN IIS AUTEM, QUI NON POTUERUNT, POENA PECCATI; ERGO IN UTRISQUE NON EST JUSTA EXCUSATIO, SED JUSTA DAMNATIO.

Possent & alia adduci Augustini Testimonia, sed hæc sufficiunt:

Objicies primò: Juxta supra notata, quædam præcepta legis naturalis sunt particularia,

& conclusiones deductæ ex universalioribus; sed multi homines inepti sunt ad deducendum tales conclusiones, utpote tam rudes & indisciplinati, ut vix à brutis discrepare videantur; ergo hi saltem invincibiliter poterunt ignorare legem naturalem, & excusari, si ejusmodi conclusiones practicas non deducant, dum est operandum, & concludant contra legem.

Respondeo; Nullum hominem usu rationis pollentem esse tam rudem, & hebetem, ut impressam sibi legem naturalem consulere, & monentem audire non possit, & in ea videre, quid sit agendum, aut omittendum in particulari operabili, si oculos non claudat liberè, ut patet ex dictis, & pro confirmatione servire potest, quod dicit S. Augustinus serm. 44. de diversis, cap. 6. *Iustitia præstò est justè viventi: secundùm eius regulam videt, quemadmodum justè vivat, & sicut justè bene vivendo eam vident, ita injusti male vivendo eam non vident: nam & ille justè vivit, cum eam videt, ut secundùm eam actus suos dirigat, quia nisi secundùm justitiam regulam direxerit actus suos, in errorem iniquitatis impingitur.* Et lib. 2. de lib. arb. cap. 16. *Va qui se avertunt à lumine tuo & obscuritati suæ dulciter inhaerent! Tanquam enim dorsum ad te ponentes in carnali opere, velut in umbra sua desiguntur.*

Insta-

Instabis: Ipse Augustinus, qui fuit lux Docto-
rum, in materia juris naturalis multa invincibiliter
ignoravit: ergo alii, qui illi quoad ingenium &
doctrinam comparari non possunt, legem natura-
lem invincibiliter possunt ignorare. Consequentia
patet. Antecedens posset ex variis locis doctrinæ
ejus probari. Sufficit lib. 1. serm. d. in monte ubi c. 16.
putat, uxorem dimissam à viro, vivente adhuc il-
lo, absque adulterii malitia posse ducere alterum.
Respondeo, negando antecedens, & ad probatio-
nem dico: etsi S. Pater loco citato dubium propo-
suerit, satis tamen ex verbis subjectis constare, quid
senserit, ait enim: *Quamvis multo minus inveniri pos-
sit, quomodo, cum vir & mulier pari consensu sibi misce-
antur, unus eorum mæchus sit, & non alter. Huc acce-
dit, quia si mæchatur ille ducendo eam - - ipsa illum fa-
cit mæchari, quod nihilominus Dominus vetat.*

Objicies secundo: S. Thomas, qui est fidelis
S. Augustini discipulus, docet posse dari ignoran-
tiam invincibilem Juris naturalis; ergo non est
presumendum, quod S. Augustinus docuerit oppo-
situm. Antecedens probatur; quia S. Doctor do-
cet 1. 2. qu. 94. a. 6. *Legem naturalem, quantum ad
principia communia, nullo modo posse à cordibus homi-
num deleri, deleri tamen in particulari operabili, secun-
dum quod ratio impeditur applicare commune princi-
pium ad particulare operabile &c.* Item: *Quantum ad
alia præcepta secundaria posse deleri de cordibus homi-
num &c.*

Respondeo primo, mentem S. Augustini satis pa-
tere ex dictis.

Respondeo secundò, negando antecedens: ad
cujus probationem dico; S. Thomam tantum vel-
le, quod deleatur lex naturalis de cordibus homi-
num per ignorantiam vincibilem, hoc enim col-
ligitur ex textu ibidem; quia dicit; quod ratio im-
pediatur applicare, propter concupiscentiam, vel ali-
quam aliam passionem, propter malas persuasiones, pra-
vas consuetudines, & habitus corruptos.

Objicies tertio: Cui malitia, quæ est formale
peccati, non est voluntaria, non est etiam volunta-
rium peccatum; sed illi, qui ex ignorantia legis
naturalis operatur, malitia non est voluntaria; er-
go nec peccatum est illi voluntarium. Major est
doctrina S. Augustini, secundum quem usque adeo
peccatum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si
non sit voluntarium, lib. de ver. Relig. c. 14. Minor
etiam probatur; quia voluntarium est, quod pro-
cedit à principio intrinseco, cum cognitione finis,
sed taliter operans non cognoscit malitiam; ergo
illi malitia non est voluntaria.

Respondeo negando minorem; sicut enim il-
li, qui sciens & volens actum liberè committit,
malitia, quam non cognoscit, est voluntaria per
accidens, ita & peccatum. Qui nesciens, inquit S. Pa-
ter Augustinus lib. 1. retract. c. 15. peccavit, non in-
congruenter volens peccasse dici potest, quamvis & ipse,
quod nesciens fecit, volens tamen fecit, ita nec ipsius
esse potuit sine voluntate peccatum. Quæ voluntas uti-
que, sicut definita est, animi motus fuit, nullo cogente
ad aliquid vel non amittendum vel adipiscendum. Quod
enim

enim

enim nisi voluisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed **VOLUNTATE FACTI, NON VOLUNTATE PECCATI**, quod tamen factum peccatum fuit, hoc enim factum est, quod fieri non debuit. Adde; si ad peccandum requireretur semper aliqua advertentia malitiæ, omnes excecatos, & desiderijs carnis traditos, & ipsos Judæos, qui Christum crucifixerunt, fore excusabiles, quia si eum cognovissent, non crucifixissent, ut testatur Apostolus I. ad Cor. 2. Immo sequeretur, nullum dari peccatum ignorantia contra sacram Scripturam, & S. Augustinum, aliosque SS. Patres & Theologos, cum ignorantia excludat malitiæ cognitionem. Adde secundo; quod secundum S. Augustinum non solum culpabilis sit ille, qui se non reflectit supra malitiam, sed etiam, qui credit se bene operari, ut patet ex supra dictis, & ex illo Epist. 154. Si quis bonum putaverit, quod malum est, hoc putando utique peccat, & ea sunt omnia peccata ignorantia, quando bene quisque fieri putat, quod malè fit. Sed hoc notandum, in nullo esse tam profundam Juris naturalis ignorantiam, & cœcitatem, ut nulla supersit scintilla boni honesti interdum monens, & pungens conscientiam. Sufficit ergo ad peccandum, quod actus cognoscatur, & sit voluntarius formaliter. Unde magna est differentia inter actus, qui sunt tantum mali, quia lege positiva sunt prohibiti, & qui sunt prohibiti, quia ex naturâ sua mali, qui

qui enim horum aliquem exercet liberè, in actu exercito vult malitiam specificam actui intrinsicam & essentialem, licet eam in actu signato non advertat, eo quod liberè inhæreat bonis delectabilibus, sicque ponat impedimentum.

Instabis: Qui nullam habet cognitionem de malitia operis, & obligatione præcepti, actu nullam habet gratiam; ergo est excusabilis.

Respondeo, dissimulato antecedente, negando consequentiam. Quia si non habeat, suo vitio non habet, habuit enim non tantum in principio usus rationis, sed etiam sæpius in vitâ, si diu vixerit, habetque paratam & oblatam, & dum operandum est, acciperet actu, si per voluntarium creaturarum amorem non poneret impedimentum. Sed de his latius egi in Dissertatione de sufficientiâ & necessitate Pœnitentiæ &c.

Objicies quartò: Qui ex ignorantia & concupiscentiâ peccat contra legem naturalem, invitus errat, & non potest abstinere à malo opere; ergo illi malitia nec per se, nec per accidens est voluntaria; ergo laborat ignorantia invincibili Juris naturalis. Antecedens probatur ex S. Augustino, qui lib. 3. de lib. arb. c. 18. ait: *Nam sunt revera omni peccanti anima ista pœnalitè ignorantia & difficultas. Ex ignorantia dehonestat error, ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falsa pro veris, ut erret invitus, & resistente atque torquente dolore carnalis vinculi non posse à libidinosi operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati.*

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens : qui ex ignorantia & concupiscentia peccat, invitus errat, & non potest abstinere, si consideretur secundum voluntatem, qua naturaliter omnis homo desiderat cognoscere verum, & verum bonum amat, concedo; si spectetur secundum voluntatem, sive amorem, quo liberè vult inhaerere bono delectabili, ex quo nascitur error seu ignorantia excludens scientiam, non tantum, quâ scitur actum hic & nunc exercendum esse prohibitum, sed etiam interdum, quâ scitur simpliciter esse malum (quod propriè est peccatum ignorantia, prout hoc distinguitur à peccato ex infirmitate seu passione, quæ excludit tantum scientiam, quâ scitur, hic & nunc, hunc actum esse malum, & statim transit; & à peccato ex certâ malitiâ seu habitu, ex cujus inclinatione diuturnâ judicatur quoque, hic & nunc per se bonum, quod per se malum est) si inquam sic consideretur voluntas, nego antecedens, & consequentiam. Si enim taliter operans non esset negligens in supprimendis & repellendis inordinatis affectibus & concupiscentiæ motibus, verum bonum posset cognoscere & amare, dictante ratione naturali, illud esse falsum & fugiendum, quod judicat esse verum, & per se appetendum.

Objicies quintò: si non detur ignorantia invincibilis Juris naturalis, sequitur illos, qui in juventute se frequenter polluerunt, ignorantes pollutionem esse peccatum, postea melius edoctos teneri repetere confessiones, tempore ignorantia factas, sed

sed hoc videtur nimis durum; ergo datur interdum ignorantia Juris naturalis in hominibus usurationis pollutibus. Ad hoc argumentum dupliciter respondetur à Doctoribus ignorantiam invincibilem Juris naturalis negantibus. Aliqui enim negant minorem, concessâ sequelâ majoris, eo quod omittens in confessione culpabiliter peccatum mortale teneatur repetere confessionem. Dicunt ergo talibus instituendam esse confessionem generalem ab eo tempore, quo inceperunt se pollueri. Alii negant sequelam majoris, id est nempe qui admittunt posse dari sacramentum Pœnitentiæ validum & informe: putant enim, non obstante ignorantia vincibili, illos, qui sine omni advertentia malitiæ & scrupulo se polluerunt, non fuisse pro eo tempore obligatos ad confitendum istos actus, eò quod nullam habuerint peccatorum istorum conscientiam, sed laboraverint interdum ignorantia valde difficulter superabili, & secundum Concilium Tridentinum homo tantum teneatur confiteri ea peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habet. Unde asserunt sufficere, si confiteantur peccata, quæ tunc ignorarunt, & modo cognoscunt, absque repetitione factarum confessionum.

Instabis: Quia juvenes ista peccata in confessione non aperuerunt, est signum, eos invincibiliter ignorasse, esse peccata. Respondeo negando assumptum. Si enim tales interrogarentur, an presentibus suis parentibus, aut aliis honestis hominibus

bus

bus voluissent tales actus exercere, aut iis revelare quod exercuerint, sine dubio negarent: ex quo satis apparet, quod non ignoraverint invincibiliter esse peccata.

Objicies sextò: datur ignorantia invincibilis legis civiæ positivæ & Evangelicæ; ergo potest etiam dari ignorantia invincibilis legis naturalis. Probaturs consequentia, quia non minus lex positiva divina, quam naturalis fuit ab æterno in Deo, cum Deus non incipiat aliquid velle in tempore. Antecedens probatur ex Augustino, qui tract. 89. in Joan. de Judæis dicit: *Nunquid sine peccato erant Judæi, antequam Christus ad eos in carne venisset? quis hoc vel stultissimus dixerit? sed magnum quoddam peccatum, non omne peccatum, quasi sub generali nomine voluit intelligi. Hoc est enim peccatum quo tenentur cuncta peccata, quod unusquisque si non habeat, dimittantur ei cuncta peccata. Hoc est autem, quia non crediderunt in Christum, qui propterea venit, ut credatur in eum. Hoc peccatum, si non venisset, non utique haberent, sed quod adjunxit, atque ait: nunc autem excusationem non habent de peccato suo, potest movere querentes, utrum hi, ad quos non venit Christus, nec locutus est eis, habeant excusationem de peccato suo. Si enim non habent, cur dictum est propterea ipsos non habere, quia venit & locutus est eis? pro meo captu, Domino ordinante, respondeo, habere illos excusationem non de omni peccato suo, sed de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est locutus.*

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens: datur ignorantia invincibilis legis divinæ positivæ, & Evangelicæ sufficienter promulgatæ nego; datur ignorantia invincibilis legis divinæ positivæ & Evangelicæ non sufficienter promulgatæ, concedo antecedens; & nego consequentiam. S. Augustinus autem loco pro probatione antecedentis adducto intelligendus est de lege Evangelica non sufficienter proposita, & hinc ignorata invincibiliter ab hominibus in statu legis naturæ, & scriptæ, à Moyse promulgatæ, ut constat satis clarè ex textu. Unde magna est differentia inter ignorantiam juris divini positivi non sufficienter promulgati, & ignorantiam juris naturalis. Hoc enim jus, ut supra probatum est, impressum est cordibus hominum à Formatore Deo, secundum Augustinum; ac proinde in se ipsis videre possunt, quid sit agendum, nisi voluntaria cœcitate oculos claudant, lex autem Evangelica taliter non est impressa, nequè cum principiis naturalibus talem habet connexionem, qualem habet lex naturalis, juxta supra dicta: & hinc infideles in se videre non possunt, quòd teneantur acquirere cognitionem mysteriorum fidei supernaturalis, nequè ut ignorantia sit culpabilis, sufficit, quod in ignorante detur potentia acquirendi scientiam valde remota & obediens tantum. Quibus autem lex Evangelica sufficienter fuit promulgata, non possunt laborare ignorantia invincibili. Si enim ignorent, vel per superbiam contemnunt, vel nolunt diligentiam adhibere, & quærere, quod igno-

igno-

ignorant ; sed applicant se ad alia , ponuntquè circumfusæ Evangelii luci & Dei gratiæ obicem , sicquè ignorantia est voluntaria. Hinc S. Augustinus tract. cit. de similibus ait : *Sed non in eo sunt numero hi (id est in numero habentium excusationem) ad quos in discipulis venit, & quibus per discipulos est locutus, quod & nunc facit : nam per Ecclesiam suam venit ad gentes, & per Ecclesiam suam loquitur gentibus. Ad hoc enim pertinet, quod ait : qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit.*

Objicies septimò: Potest aliquis accedens ad non suam excusari ab omni peccato ob ignorantiam : ergo potest dari ignorantia invincibilis legis naturalis. Probatur consequentia : quia hujusmodi accessus prohibitus est lege naturali. Antecedens etiam probatur : quia accessus Jacob ad Liam non suam sic excusatur. Distinguo antecedens : potest aliquis accedens ad non suam excusari à peccato , ob ignorantiam legis naturalis, qua talis accessus prohibetur, nego : ob ignorantiam facti, concedo antecedens, & nego consequentiam. Jacob enim non ignoravit jure naturali prohibitum esse accessum ad non suam ; sed ignoravit invincibiliter, illam ad quam accessit, non esse suam. Factorum scientia dependet à sensu & experientia, qua homo sine peccato carere potest, non autem legis naturalis, quam cordi ejus impressit formator Deus. Sic etiam factum Abimelech, qui ab-

D

stu-

Stulerat uxorem Abrahamæ, excusatum fuit. De quo loquitur S. Augustinus lib. 3. contra Julian. c. 19. dixerat Julianus, perfectam ignorantiam, justitiam nominari; quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum Sara erat concubitus, ignorans quod uxor esset aliena: & ego sciebam, quia in corde mundo fecisti hoc. Respondet S. Augustinus: Domini verba vigilant, sed tu dormis, neque enim ait regi: sciebam quia cor habes justum - - sed sciebam, inquit Deus, quia in corde mundo fecisti hoc. Non omnia, vel quaecunque alia, sed hoc, in quo adulterii scientiam non habebat. Huc etiam pertinet, quod S. P. dicit lib. 2. contra Crescen. c. 26. Si tunica ex latrocinio nesciens vestiretur, ex eo fit iniquitatis vestis, ex quo cognoverit, & ipse iniquus, nisi abjecerit, & qui nesciens uxorem duxerit alienam, ex illo fit adulter, ex quo cognoverit, nisi discesserit. Et Epist. 48. Quis locus innocentie reservatur, si crimen est proprium, nescire alienum? nam & facta nocentium, que innocentibus demonstrari, vel ab innocentibus credi non possunt, non inquinant quemquam.

Quæres, An ignorantia vincibilis legis sit peccatum speciale? Respondeo interdum esse speciale, interdum non. Speciale est, quando homo tenetur habere scientiam ex motivo specialis præcepti, quia tunc ignorantia est specialiter prohibita, & consequenter peccatum speciale. Talis est ignorantia illorum articulorum fidei, quorum fides necessaria est

ad

ad salutem, & eorum, quæ quilibet tenetur scire, ad rite fungendum officio suo. Unde si ex ejusmodi ignorantia aliud sequatur peccatum, erunt peccata duo specie distincta. V. g. si aliquis incidat in errorem contra fidem, vel malè absolvat pœnitentem.

Quando verò homo tantum obligatur ad habendam scientiam non ratione sui, sed ob exercendum, aut fugiendum opus, peccatum ignorantia non participat malitiam distinctam à malitia operis, cujus causa est, & à malitia operis, quod scienter contra idem præceptum committitur; talis est ignorantia illius, qui ignorat esse diem jejunii, & comedit carnes, & qui projiciens lapidem per fenestram occidit transeuntem hominem. Licet enim non sit obligatus speciali præcepto ad habendam scientiam de homine transeunte, obligatur tamen non occidere, & ideo impedire causam occisionis; hinc si vincibiliter ignoret, & ex hac ignorantia sequatur homicidium, est ignorantia mala, malitia homicidii, licet aliam specialem malitiam ex speciali alterius virtutis seu præcepti motivo non contrahat.

Dices: privatio scientia; in qua consistit ignorantia, non est intrinsecè mala; ergo non est peccatum. Respondeo negando consequentiam: quia non requiritur ad hoc, ut actio vel omissio aliqua actionis dicatur peccatum, ut sit semper intrinsecè mala, ut patet in actionibus exterioribus lege positiva tantum prohibitis, quæ denominantur malæ & peccata

cata à voluntate mala, sic etiam privatio scientiæ in esse debita est mala denominative, quatenus procedit libere à voluntate non volente vel negligente acquirere scientiam.

Dices secundò: Ignorantia non tollitur per poenitentiam; ergo non est peccatum. Distinguo antecedens, non tollitur quoad materiale peccati concedo, non tollitur quoad formale, nego antecedens, & consequentiam.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

An secundùm Augustinum in concursu, & conflictu opinionum, licitum sit eligere & sequi minus probabilem faventem libertati, & commodo, relictâ probabiliore & tutiore, sive favente legi naturali aut positiva divina sufficienter proposita?

NOtandum est primò, Probabilitatem hîc sumi pro verisimilitudine, seu imperfectâ imagine veritatis, & quamvis Veritas sit simplex & indivisibilis, probabilitatem tamen posse remitti & intendi, prout minus vel magis, pro majori vel minori intellectus humani perspicacitate vel hebetudine, veritas aut falsitas perspicitur: ac proinde duas propositiones contradictorias posse esse simul probabi-

babi-